

Bilaga

**En kritisk granskning av
rapportens forskarkapitel**

MUFC

**En granskning av rapporten
"Jag är inte ensam, det finns
andra som jag. Unga
hbtqi-personers levnadsvillkor"**

Rapporten innehåller tre kapitel skrivna av universitetsforskare utanför MUCF. Alla tre kapitlen bygger på mindre intervjustudier, och forskarnas tolkningar och rekommendationer är baserade på ett selektivt urval anekdotiska utsagor från informanterna, varav de flesta är unga vuxna i tjugårsåldern. Trots att rapporten ska handla om "unga hbtqi-personer", varav transpersoner utgör en betydligt mindre andel än personer med icke-heterosexuella läggning, handlar två av de tre kapitlen enbart om transpersoner. Det tredje handlar om "unga hbtqi-personer", i sig en problematisk sammanblandning av olika identiteter. Inget enskilt kapitel ägnas åt exempelvis bisexuella tjejer, som är den överlägset största (och snabbast växande) undergruppen i detta åldersspann.

Irina Schmitts text om transpersoner i skolan sticker ut från de två mer sansade forskarkapitlen genom att vara full av hyperboler, aktivistmantran och tvärsäkra, ounderbbyggda påståenden. Hennes ambition att maximalt synliggöra "hbtqi-personer" i alla skolämnen utan att det av någon upplevs som ett negativt utpekande verkar utopisk. Det är naturligtvis positivt att ge saklig och åldersanpassad information om exempelvis sexualitet och olika familjebildningar, liksom att motarbeta skällsord som "böj" och "lebba" bland eleverna. Att däremot sprida ideologisk desinformation om "ickebinära", "tredje kön" eller "könsspektrum" är direkt oansvarigt och går emot skolans kunskapsuppdrag. Schmitts åtgärdsförslag att integrera tal om "könsidentitet" i all undervisning verkar motverka syftet genom att skapa en osund fixering vid kön som identitet och hobby och vid hur väl man uppfyller olika könsstereotyper. Könsidentiteter verkar ha ersatt andra subkulturer, med den skillnaden att ingen skulle ha tagit ett intresse för punk på allvar och integrerat det i undervisningen. Det verkar sundare att uppmuntra eleverna att odla andra fritidsintressen än kön, samt att försöka stärka deras självkänsla och minska deras beroende av yttre bekräftelse.

Det finns reella problem med mobbning som behöver åtgärdas. Värt att lägga på minnet här är att ungdomar med transidentiteter, särskilt ickebinära, är överrepresenterade inte bara bland mobbade utan även (faktiskt i ännu högre utsträckning) bland mobbare, något som inte alls diskuteras i rapporten.¹ I övrigt kan de flesta av de dilemman Schmitt beskriver enklast lösas genom att sluta transitionera skolungdom. I stället för att alla går med pronomenskyltar kan vi använda könsbaserade pronomen och lära eleverna att deras människovärde eller personlighet inte sitter i namn och pronomen. Att inte belasta sina medmänniskor med krav på att memorera icke-intuitiva neopronomen kan ses som en övning i respekt,

---

¹ Se <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.612424/full>.

hänsyn och inkludering, inte minst i relation till kognitiva funktionsvariationer.² De som behöver bör få kvalificerad psykologhjälp och inte sättas i kö till närmaste könsdysforimottagning. Dessa åtgärder kan gynna alla elever, inte bara den lilla könsidentitetsminoriteten.

Tyvärn fokuserar det enda kapitel som inte handlar enbart om transpersoner på "minoritetsstress och mikroaggressioner", två begrepp som troligen inte betyder något för det stora flertalet "hbtq-personer". Genom att söka informanter som specifikt är villiga att diskutera detta når forskarna sannolikt endast ut till en väldigt specifik grupp av aktivistiskt engagerade ungdomar (som kan nås genom RFSL med underorganisationer) och/eller till personer med psykisk ohälsa som redan själva är benägna att koppla samman detta med sin hbtq-identitet. Detta är ett problem för kvalitativ forskning med icke-representativa urval generellt, och inget unikt för just denna studie. Men det finns redan en stor övervikt av forskning om identitetspolitiskt engagerade minoriteter och en avsaknad av andra studier att jämföra med. Detta skapar en risk att den akademiska kunskapsproduktionen och den aktivistiska självförståelsen ömsesidigt bekräftar varandra i en självförstärkande loop.

Begreppen "minoritetsstress" och "mikroaggressioner" är designade för att skapa bekräftelsebias, eftersom de saknar objektiva mått och allt och inget kan tolkas som uttryck för dessa fenomen. Om de tillförde något konstruktivt i form av ett sätt att hantera problemen kunde detta vara acceptabelt. Men de tycks snarare skapa ett problem som inte tidigare existerat, i stil med globala epidemier av ätstörningar när dessa fick namn och medieuppmärksamhet, eller för den delen "rapid-onset gender dysphoria" (ROGD) som social smitta i samma befolkningsgrupp.³ I likhet med flera av MUCFs föreslagna insatser förstärker begrepp som "minoritetsstress" och "mikroaggression" en offerstatus och känsla av att tillhöra en förföljd och hotad minoritet, vilket knappast bidrar till motståndskraft och psykiskt välmående. Å ena sidan ska det talas oändligt om gruppen "hbtqi-personer", oproportionerligt mycket i

---

²Vi rekommenderar denna guide för skolor som dock är anpassad till brittiska förhållanden: <https://sex-matters.org/wp-content/uploads/2022/10/Sex-Matters-and-Transgender-Trend-schools-guidance.pdf>. I Sverige har vi fallet med läraren Selma Gamaleldin som blev avskedad för att hon vägrade använda pronomenet "hen" om en elev. Vår bedömning är att Gamaleldin har utsatts för diskriminering enligt diskrimineringsgrunden "religion eller annan trosuppfattning", då att kräva att hon använder könskonträra pronomen mot sin övertygelse kan jämföras med att kräva att hon förnekar sin religion och deltar i en annan religions ritual eller trosbekännelse i arbetet. I stället har skolan på DOs inrådan betalat ut skadestånd till eleven, som anses ha diskriminerats. Diskrimineringsgrunden är rimligen "könsöverskridande identitet eller uttryck", som av DO självsvåldigt omtolkas till "könsidentitet eller könsuttryck" (se <https://www.do.se/diskriminering/diskrimineringsgrunder/konsidentitet-eller-konsuttryck-en-av-diskrimineringsgrunderna>). Det är inte DOs sak att skriva om lagen. Det påminner om hur organisationen Stonewall i Storbritannien givit juridisk rådgivning i strid mot brittisk lag, där de omtolkat "gender reassignment" till "gender identity" och dessutom blandat ihop det med den separata diskrimineringsgrunden "sex" (se <https://www.modernlawreview.co.uk/wp-content/uploads/2020/07/Asteriti-and-Bull-Reply-to-Sharpe.pdf>). Vi anser att det är föräldrar eller skolpersonal som transitionerar barn som bör bli föremål för utredning och eventuell rättsak, då de utsätter barnet för en kraftigt förhöjd risk för trauma, kroppsdysfori och livslång medikalisering.

³ Se Lisa Littmans forskningsartikel där hon myntade begreppet: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0202330>.

förhållande till gruppens storlek. Å andra sidan måste det talas på rätt sätt för att inte dessa fragila, minoritetsstressade individer omedelbart ska gå sönder inombords.⁴

Vi tror att det alltid kommer att vara svårt att växa upp annorlunda och tillhörande en numerär minoritet, men att det också ligger en styrka i det. Vi tror att det som framför allt behövs är någon form av gemenskap (inte nödvändigtvis kring "hbtq-identiteten") och några schyssta förebilder (i kulturen i stort, inte pådyvlat i allt från matematik- till idrottsundervisningen). Vi undrar också varför denna överdrivna fixering vid just denna (konstruerade, eftersom hbtqi+ inte nödvändigtvis hör ihop) minoritet framför andra exempelvis etniska eller religiösa minoriteter. Och varför en sådan fixering vid just ungdomar som isolerad grupp i stället för att betona kontinuitet mellan generationer? Det enkla svaret är väl att MUCF är en myndighet för ungdomsfrågor som vill generera mer uppdrag och intäkter åt sig själva.

Kommentar till kapitlet av Tove Lundberg, Anna Malmquist och Matilda Wurm

Forskarna inleder med att presentera "minoritetsstressmodellen", en teori om varför minoriteter generellt mår sämre än andra. Teorin verkar grundad i ett cirkelresonemang där empirin alltid kan anses bevisa den på förhand antagna orsaken till stress och ohälsa (att tillhöra en minoritet). Därför tillför teorin egentligen inget till observationen att minoriteter mår sämre. Som om inte detta vore nog lägger författarna till begreppet "mikroaggressioner", som är "ofta oavsiktliga och svåridentifierade" "subtila kränkningar, ifrågasättanden eller osynliggöranden" av minoritetspersoner (sidan 317). De medger dock på sidan 318 att "det vetenskapliga stödet för mikroaggressioner ännu inte är helt robust". Men strunt i det, nu har vi verktyg att hänföra alla svårigheter i livet till minoritetsstatusen! Forskarna medger själva att det självselektade urvalet sannolikt har exkluderat "dem som sällan upplever minoritetsstress" (sidan 337). De erkänner också på sidan 320 att de vid genomgången av intervjumaterialet aktivt har letat efter resultat som passar in i teorin om minoritetsstress och mikroaggressioner.

Underlaget utgörs av en intervjustudie av 34 hbtq-personer 17-30 år, varav de flesta över 25 år. När forskarna presenterar gruppens sammansättning delar de upp gruppen efter sexuell läggning och "könsidentitet", men sätter inte samman dessa så att det går att få någon överblick av exempelvis hur många homosexuella män eller bisexuella kvinnor som medverkar. Bara sju män och femton kvinnor är "cis", vilket innebär en överrepresentation av transidentiteter även i detta kapitel. Om man ser till de

---

⁴Här finns en konferenspresentation där Simon Fanshawe pratar om vikten av att "mångfald" och "inkludering" inte bara blir en täckmantel för konformism och pekpinna, att skapa "trygga rum" för oliktankande i stället för från oliktankande, att mångfaldsarbetet bygger på evidens och att man undviker slentrianmässiga hopklumpningar av olika grupper som hbtq+: <https://www.youtube.com/watch?v=q37k4VTwHLk>.

enskilda informanter som citeras verkar gruppens sammansättning bestå främst av "ickebinära" transpersoner (i klartext sannolikt mest kvinnor), följt av transmän, bi- eller homosexuella kvinnor och homosexuella män. Det rör sig alltså om en identitetspolitisk subkultur som framför allt attraherar unga kvinnor. (De informanter som citeras mest är dock en homosexuell man, en pansexuell transkvinna och två lesbiska kvinnor.)

Vi kan också se att tre av fyra citerade transmän kallar sig "homosexuell" eller "bög", vilket bekräftar att det rör sig om ROGD-kohorten. Tidigare har de allra flesta transmän varit attraherade av kvinnor, det vill säga "heterosexuella" efter transition. Det är talande att det är den yngsta citerade informanten av alla, en 17-åring, som uttryckligen väljer epitetet "bög" om sig själv. (Att Aleksa Lundberg kallar sig "bögtjej" är en sak; att en ung tjej som aldrig själv utsatts för "bög" som skällsord approprierar denna beteckning är mer tveksamt.) Det är vid det här laget tämligen välbelagt att många unga kvinnor som transitionerar till "bögar" gör det utifrån en identifikation med vackra, androgyna homosexuella ynglingar i fiktion riktad specifikt till kvinnor.⁵

Föga förvånande med tanke på urvalet intervjupersoner är ett av de önskemål som lyfts fram på sidan 320 att "transfrågor behöver prioriteras i samhället". Samtidigt känner sig hälften av deltagarna stressade och förföljda av "negativa nyheter relaterade till hbtq, hbtq-fobiska samhällsdebatter och medvetenhet om det politiska läget" (sidan 321). Det tycks inte som att de hbtq-aktivistkretsar ungdomarna befinner sig i skapar motståndskraft och självständighet, utan snarare katastroftänkande. "Detta ständiga arbete i att leva som hbtq-person leder också till ett slags orkeslöshet" står det på sidan 329, och "deras undvikanden begränsade deras liv" på sidan 336.

Forskarna citerar en "agender, queer" informant som visserligen aldrig själv utsatts för "transfobi" men som tycks lida av paranoida vanföreställningar om att andra vill döda eller skada hen (sidan 322).⁶ "En deltagare säger att även om det är fantastiskt att ha trygga rum så är det sorgligt hur mycket tid som faktiskt går åt till att prata om minoritetsstress i dessa" står det på sidan 334. Intrycket av att leva i en destruktiv sekt förstärks då författarna lyfter "vikten av att bryta med icke-stöttande närstående" (sidan 333). Som ett positivt exempel på en stödjande omgivning nämns en pappa som genast godtagit sitt sjuttonåriga barns transidentitet och hjälpt till med att påbörja könsdysforiutredning. Några (bögar och transpersoner) berättar om våld och en person

---

⁵Här är ett avsnitt av den utmärkta podden Gender: A Wider Lens där en detransitionärer berättar om hur ett intensivt intresse för "shipping" av manliga karaktärer ledde till en transidentifikation: <https://gender-a-wider-lens.captivate.fm/episode/45-helena-part-1-social-justice-fandoms-ftm-gay-boys>. Här finns en kortare videopresentation på samma tema: <https://www.youtube.com/watch?v=se36yumKE8M>. Och här en desister med liknande erfarenheter av att groomas till att anta en nätpersona som "gay bottom": <https://www.youtube.com/watch?v=hnkuEsGFcUY&t=856s>.

⁶Här finns en samling klarsynta observationer av en psykologstudent om transrörelsens sektliknande drag som bland annat odlar förföljelsemåni bland medlemmarna: <https://elizamondegreen.substack.com/p/thinking-out-loud-about-cult-like>.

berättar om att avvisas från både damernas och herrarnas omklädningsrum, vilket ju är ett reellt hinder i vardagen, men i övrigt är det mycket inre upplevelser, tolkningar och projektioner. Forskarna kommer egentligen inte fram till något i sin diskussion av de spretiga resultaten, mer än en hoppfull antydning om att det tycks bli lättare för de flesta när de har blivit äldre, flyttat hemifrån och skapat sina egna sammanhang.

En av kapitelrubrikerna lyder: "En omöjlig ekvation: Hur du än gör så blir det lätt fel, men det borde inte vara ditt ansvar" (sidan 326). Rubriken är tänkt att beskriva hbtq-personers strategier för att avvärja och bemöta "mikroaggressioner". Men det är också en utmärkt sammanfattning av rapportens rekommendationer som helhet. Det ligger på samhället att ta ansvar och göra något, men hur man än vänder sig har man ändan bak. Å ena sidan får man absolut aldrig anta något om en människa baserat på tidigare erfarenheter eller vad som är vanligt förekommande. Å andra sidan får man heller aldrig riskera att "outa" någon genom att ställa förutsättningslösa och intresserade frågor. Å ena sidan borde alla hålla sig à jour med nya hbtq-identiteter, å andra sidan får man inte se någon man möter som representant för dessa eller be personen "utbilda" en, för det är minsann inte deras ansvar (även om de själva uppfann identiteten med flagga, pronomen och allt igår)! Å ena sidan behöver hbtq-frågor ägnas enorm uppmärksamhet av hela samhället, å andra sidan får uppmärksamheten aldrig avslöja något negativt eller innebära att någon har åsikter i sakfrågor. Det är som bäddat för att fetischisera en falskt homogeniserad "hbtqi-person" som symbol för mångfald och framsteg, i stället för att möta henne som medmänniska.

Kommentar till kapitlet av Ida Linander och Maria Wiklund

Kapitlet bygger på sexton intervjuer med unga transpersoner, de flesta av dem transmän i tjugoårsåldern. De lyfter vikten av rum för gemenskap kring hbtq- eller transidentiteten som fristad från det oförstående "cisnormativa" samhället. Samtidigt framkommer intressanta dissonanser i citat från ett par av intervjupersonerna: "I mötet med andra transpersoner upplever Charlie att det finns positiva aspekter, men också att det finns risk att 'hamna i dåliga spiraler' och att 'olikas dysfori bygger på varandra'." (s. 94). Linander och Wiklund väljer att ignorera detta i sin sammanfattning om vikten av "queera rum". Flera informanter beskrev puberteten som mycket svår och "könsbekräftande" vård som hjälpte dem att passera som män som en lindring, samt uttryckte otålighet över att väntan på behandlingar satte deras liv på paus. Några efterfrågade mer individanpassad psykologhjälp utanför könsdysforivården. Flera informanter lyfte utforskande av roller i cosplay och onlineforum som vägar in i en transidentitet. Andra framhöll transaktivism och annan politisk aktivism som stärkande aktiviteter.

Av dessa svar kan vi se att det framför allt rör sig om unga med kvinnligt födelsekö, det vill säga ROGD-kohorten, och att de även i övrigt verkar stämma in på denna grupp genom att umgänge med andra politiskt aktiva transungdomar leder in i förstärkande

spiraler. Vi kan också se att vissa hade negativa erfarenheter av "queera rum" och av bristen på kvalificerat psykologstöd inom könsdysforivården. Dessa resultat är inte vad Linander och Wiklund väljer att lyfta fram i sina åtgärdsförslag. I stället föreslår de bland annat mer "trygga" mötesplatser specifikt för unga transpersoner, och kortare väntetider till medicinska behandlingar inom könsdysforivården.

Bland referenserna återfinns forskningsfuskarna Richard Bränström⁷ och Jack Turban⁸, vars studier sponsras av läkemedelsföretag som tillverkar pubertetsblockerare. En annan referens är Ida Linanders egen doktorsavhandling⁹, där hon förespråkar att könsdysforivården ska fungera på ett helt annat sätt än övrig vård och att transpersoner ska få alla "könsbekräftande" behandlingar de vill på statens bekostnad utan diagnos, utredning eller väntetid. Denna "vårdmodell" hör snarare hemma i privat plastikkirurgi där kunden betalar ur egen ficka. Men även där borde vissa etiska regler gälla, som att inte amputera friska organ eller behandla uppenbart psykiskt instabila personer.

Kommentar till kapitlet av Irina Schmitt

Schmitts kapitel bygger på tretton intervjuer med transpersoner 16–25 år. Hon försökte, men misslyckades med, att få med någon "intersexperson" som alibi. Trots detta gör hon sig till talesperson även för denna grupp och kommer med påståenden å deras vägnar på ett sätt som är typiskt för transaktivismens appropriering av intersextillstånd.¹⁰ Vuxna transaktivister som arbetar i skolan och som vill skriva om biologiböckerna så att de blir mer ideologiskt – men mindre faktiskt – korrekta är överrepresenterade bland informanterna. Även de som fortfarande är elever ägnar sig åt att "rätta" och "utbilda" sina lärare – en mycket märklig syn på skolans kunskapsuppdrag. Kapitlet innehåller inte mycket empiri från intervjustudien, utan består till större delen av långa, programmatiska ordförklaringar. Begreppet "cisnormativitet" lanseras stort som en lätt modifiering av Judith Butlers "heterosexuella matris" (avsett att placera "cispersoner" i skurkrollen i stället för heterosexuella). I citaten från Schmitts informanter framträder framför allt homofoba glåpord som "böggjäväl" och "fjolla", men detta passar inte in i Schmitts prioritering av "cisnormativitet". Kan den grova homofobin möjligen ha bidragit till ett en informant idag identifierar sig som "ickebinär femme"?¹¹

På sidan 160 skriver Schmitt: "Från den biologiska och medicinska forskningen vet vi att kroppar finns i fler än två olika utformningar, och att intersex-kroppar är en del av normalvariationen." Självklart finns kroppar i fler än två utformningar – ungefär

---

¹⁰ Här kritiserar en kvinna med CAIS hur hbtq-organisationer lägger till "i" för "intersex" på ett sätt som inte hjälper personer med DSD:er: <https://differently-normal.com/blog-2/>.

¹¹ "Bögtjejen" Aleksa Lundberg vittnar om hur homofobi mot feminina pojkar bidrog till önskan om att transitionera bland annat i denna podd: <https://www.hurkanvi.se/212-cissi-wallin-aleksa-lundberg-hur-kan-vi-prata-om-trans/>. Här finns också ett mycket insiktsfullt samtal med Corinna Cohn på samma tema: https://www.youtube.com/watch?v=zEVPRrDX_30&t=2577s. Internaliserad homofobi och grooming tas också upp av detransitioneraren Richie Herron: <https://www.youtube.com/watch?v=nE1-enC8Wz4>.

lika många som det finns människor. Om vi ser till kön faller däremot de allra flesta (över 99,9%) in i en av två grundtyper, eftersom vi människor är en könsdimorf art som förökar oss sexuellt. Påståendet att "intersex-kroppar är en del av normalvariationen" är förbryllande. För det första är "intersex" ett kontroversiellt och inte särskilt precist samlingsbegrepp för diverse avvikelser i könsutvecklingen (DSD:er). För det andra stämmer det inte att dessa ovanliga avvikelser skulle ingå i "normalvariationen". Enligt Natur & Kulturs Psykologilexikon omfattar normalvariationen per definition inte "de varianter som beror på mutationer i arvsanlagen, kromosomförändringar, skador och sjukdomar" och inte heller "avvikelser och funktionsnedsättningar"¹². Här har vi alltså ett rent faktafel förklätt i luddigt språkbruk.

Men naturligtvis låter sig inte Schmitt hejdas av något så banalt som definitioner i lexikon. På sidan 162 påstår hon halsbrytande: "Att personer som bryter mot förväntningen att ens kropp avgör ens identitet länge har ansetts som sjuka är en produkt av en medicinhistoria där läkare under de senaste århundradena skrivit fram definitioner av kön som binärt; bara två former att tänka kön blev möjliga (sic)." Javisst, årmiljoner av könsdimorfism är bara något elaka män i vita rockar hittat på under de senaste århundradena i mänsklighetens historia. Under tiden för vad medicinhistorikern Thomas Laqueur kallar "enkönsmodellen" formligen kryllade det av naturligt förekommande transpersoner (som dock inte hade någon tillgång till "livsviktig" transvård eftersom de där elaka männen i vita rockar uppfann den också). Vidare skriver Schmitt på sida 162: "I Sverige har vi i dag enbart två juridiska kön. Det är ingen naturlag." Det är oklart vem det är som skulle få för sig att förväxla mänskliga lagar med naturlagar, utom möjligen Schmitt själv. Biologiskt kön är inte heller någon "naturlag", däremot uppträder det med extremt stor regelbundenhet jämfört med de flesta andra naturliga kategorier.

Schmitt fortsätter på sidan 160: "Från historisk forskning, etnologi och arkeologi vet vi att kön har uttryckts på många olika sätt genom historien, och att fler än två kön har haft sin plats i olika samhällen genom tiderna och världen över." Det stämmer att det finns stor variation i hur kön uttrycks kulturellt, men den gemensamma nämnaren är att manligt och kvinnligt kön som regel har uttrycks olika, genom olika klädsel, arbetsuppgifter, roll i samhället och familjen, osv.¹³ Däremot har "fler än två kön" naturligtvis inte haft någon plats i några samhällen eftersom "fler än två kön" inte existerar hos människan. Schmitt syftar förmodligen på de genuskategorier som ibland slarvigt kallas "tredje kön". Gemensamt för dessa är att de som regel enbart är öppna för det ena könet, oftast män. Globalt är det allra vanligaste att det finns en särskild genuskategori för feminina och/eller homosexuella män, som exempelvis

---

¹² Se: <https://www.psykologiguiden.se/psykologilexikon/?Lookup=normalvariation>.

¹³ Här diskuterar en samling antropologer genussystem i olika kulturer: <https://ojs.ub.gu.se/index.php/tgv/article/view/4589/3615>.

fa'afafine, muxe, katoey, hijra eller travesti.¹⁴ Detta beror sannolikt på att gränsen för manlighet ofta är snävare än för kvinnlighet, och att många kulturer kan "avvara" några män som inte förökar sig, medan maskulina och/eller homosexuella kvinnor sällan har tillåtits kliva ur kvinnorollen.¹⁵

På sidan 164 slår Schmitt ett slag för "transbarn": "Mest förödande är föreställningen att barn och unga inte har en könsidentitet just för att de är unga." Vi håller inte med. Det mest förödande är föreställningen att barn och unga har en könsidentitet och att denna könsidentitet bör leda till transition i allt lägre åldrar.¹⁶ Men för övrigt anser vi inte att barn och unga inte har en könsidentitet "just för att de är unga" utan för att de allra flesta människor inte har det. Föreställningen om att ha en "könsidentitet" som avviker från könet är tvärtom överrepresenterad bland unga, eftersom växande unga människor tenderar att vara upptagna med utforskande av identiteter. (Vi anser för övrigt inte heller att barn och unga har en sexuell läggning, åtminstone inte innan de är könsmogna. Att en yngre tonåring utan sexuella erfarenheter kallar sig exempelvis "asexuell" eller "pansexuell" bygger på ett rent hypotetiskt tankeexperiment.) Schmitt vill, skriver hon på sidan 164, "skapa utrymme för frågor om kön och könsidentitet i alla delar av skolvardagen", vilket vi tycker är ett synnerligen dåligt förslag. Varför denna hyperfixering vid kön och identitet? I skolan befinner sig barn för att få en utbildning och kön borde på sin höjd spela roll i valet av omklädningsrum. På sidan 165 citerar Schmitt barnkonventionen och lägger till: "Rätten till identitet kan vi här tolka som rätten till självdefinition, och rätt till sitt namn som rätten att välja sitt eget namn." En kreativ omtolkning av mänskliga rättigheter typisk för hur transaktivister jobbar.¹⁷

"Skolmiljöer som håller fast vid föreställningar om kön som två tydligt avgränsade sorters kroppar och identiteter för med sig svåra konsekvenser för alla elever, och framför allt för dem som är könsnormbrytande" påstår Schmitt på sidan 160, med hänvisning till ett par ovetenskapliga rapporter. Vi håller med om att föreställningar om kön som identitet kan vara skadligt för vissa sårbara individer. Att lära ut grundläggande fakta om könsdimorfism och sexuell reproduktion i biologiundervisningen lär däremot knappast skada någon (även om det kan leda till låga betyg i ämnet för de mest faktaresistenta).

---

¹⁴ Här kan man lyssna på ett poddavsnitt med psykologen Paul Vasey som studerat muxe och fa'afafine: <https://gender-a-wider-lens.captivate.fm/episode/68-pioneers-series-cultural-misunderstandings-with-paul-l-vasey>

¹⁵ Exceptionella sällfall som faraon Hatshepsut, Jeanne d'Arc eller drottning Kristina har inte lett till etablerandet av särskilda genuskategorier, även om nunnor med lite god vilja skulle kunna ses som ett "tredje kön" som står utanför reproduktionen.

¹⁶ Social transition är inte oskyldigt utan tenderar att leda vidare till medicinsk transition: <https://statsforgender.org/social-transition/>.

¹⁷ Se Yogyakartapinciperna och kapitlet "Good Practices for NGO Advocacy" i detta strategidokument: https://www.iglyo.com/wp-content/uploads/2019/11/IGLYO_v3-1.pdf. För en kritisk granskning av policykapning i relation till kön, se även: <https://thepoliticalerasureofsex.org/>.

Det vi tar med oss från Schmitts kapitel är att det dels verkar finnas problem med homofobi (främst riktat mot bögar) i skolan, och dels problem med lärares auktoritet, där alltför många lärare lägger sig platt för en högljudd minoritet aktivistiska elevers "rättelser" av undervisningens innehåll. Schmitts sätt att idealisera detta beteende liknar den roll skolungdom fick under kulturrevolutionen, men det är smaklöst att som vuxen aktivistforskare skjuta barn framför sig som en sköld. Trots att kapitlet till största delen består av illa underbyggda åtgärdsförslag i stil med att rensa bort misshagliga fakta om kön, sexualitet och reproduktion ur läroböckerna, bifogas dessutom en extra bilaga med ytterligare förslag. Att MUCF väljer att placera denna bilaga utanför själva rapporten tyder kanske på ett visst omdöme från myndighetens sida.

Kommentar till bilaga 2 med Irina Schmitts förslag på "förändringsarbete" i skolan

"En bra grundsats är att utgå från att det är minst en elev i klassrummet som är trans på något sätt, eller som är intersex, även om eleverna inte berättat det för sina lärare och även om de inte ens känner till det själva (ännu)." skriver Schmitt på sidan 7 i bilagan. Även om transpersoner är överrepresenterade i den yngsta åldersgruppen är detta en grov överskattning. De utgör fortfarande bara kring 1%, även om inslaget av social smitta kan göra att de koncentreras till vissa klasser. (Andelen personer med "intersexvariation" är närmare 0.02%, alltså långt under en i varje skola, och det är oklart hur dessa elever skulle gynnas av att deras medfödda medicinska tillstånd approprieras och görs till åtlöje genom identiteter som "ickebinär".¹⁸) Mer realistiskt är att räkna med att minst en tjej i varje klass identifierar sig som något annat än heterosexuell. Men vem bryr sig om gamla vanliga tråkiga "cistjejer"?

"Könskodade omklädningsrum skapar stora problem för transelever, inklusive ickebinära" skriver Schmitt på sidan 4, men nämner inte de stora problem könsblandade omklädningsrum skulle skapa för samtliga elever. Det borde inte vara något problem för en elev som ännu inte påbörjat medicinsk transition att byta om tillsammans med andra elever av samma kön – kroppen ser ju likadan ut. Enskilda bås för blyga elever skulle kunna vara en god idé, men risken är att alla vill använda dem så att det fostrande syftet med att vänja unga vid normen med allmänna omklädningsrum försvinner. En annan risk är att de elever som använder dem blir retade och ifrågasatta och övriga elever blir ännu mer intresserade av deras eventuella kroppsliga olikheter. För elever som observerar religiös blygsamhet är ett draperi i ett könsblandat omklädningsrum knappast godtagbart. Om könsblandade omklädningsrum blir norm för att inkludera ett litet fåtal är risken stor att majoriteten kommer att exkludera sig själva från att duscha efter gympan.

---

¹⁸Kathleen Stock reder ut förvirringen kring "intersex" på sidorna 28–31 i denna artikel: <https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=5029&context=lcp>.

Schmitt föreslår på sidan 7 att gruppindelning kan göras efter färgen på elevernas byxor i stället för efter kön för att skapa en trygg miljö för att diskutera mens, eftersom "även killar kan ha mens!". Detta går emot allt kvinnorörelsen kämpat för. Ett bättre sätt att inkludera "killar" med mens i dessa diskussioner är att inte transitionera skolbarn (och särskilt inte bakom föräldrarnas rygg). På sidan 9 förespråkar Schmitt "transkillars" användning av binders som hämmar andningen och förhindrar normalt deltagande i idrott.¹⁹ Idel goda förslag... På sidan 8 talas det till och med om pubertetsblockerade ungdomars sexliv. En person som fått pubertetsblockerande behandling genomgår inte puberteten utan stannar i ett prepubertalt utvecklingsstadium. Personen förblir alltså fysiskt och psykiskt ett barn även efter "byxmyndighetsåldern", och behandling med könskonträra hormoner kan inte återskapa den sexuella mognaden. Att spekulera i deras sexliv framstår därför som både olämpligt och taktlöst.

På sidan 7 står: "Det är viktigt att prata om könsidentitet. Könsidentitet är något alla har". We are the Borg. You will be assimilated. Resistance is futile. "Pronomen kan vara livsviktiga." basunerar Schmitt ut på sidan 5, och rekommenderar obligatoriska pronomen för alla. Detta oskick har kritiserats även inifrån transrörelsen för att "outa" transpersoner och verkar vara på väg bort även ur identitetspolitiska sammanhang. Schmitt framstår här lika yrvaken som en genomsnittlig HR-avdelning (den enda yrkeskategori på en vanlig arbetsplats som presenterar sig med pronomen - oftast "hon"). Schmitt hävdar att pronomentvång "bryter den könade hierarkin". Det är oklart hur hon menar att en tvångsmässig fixering vid just kön som det mest utmärkande för en individ, i kombination med ett öppet skyltande med udda pronomenval, bryter några hierarkier.

På sidan 8 under den något ironiska rubriken "Öka ämneskunskapen" upprepas dogmen: "Forskning i olika ämnen, som biologi, historia, juridik, etnografi, arkeologi, litteratur, sociologi och genusvetenskap, visar att det finns fler kön än två. Det gäller i fråga om kroppen, i fråga om identitet och i samhället. Det är ett faktum." Källor på det?²⁰ Apropå undervisningen i samhällskunskap ställer Schmitt på sidan 9 den retoriska frågan: "Hur har binära föreställningar om kön använts som våldsamma mekanismer i kolonialiseringen, och hur har det påverkat olika ursprungsfolk?" Svaret är enkelt: inte alls.²¹ Däremot har förslavade kvinnor använts som prostituerade, avelsdjur för uppfödning av nya slavar, eller kroppsarbetare förbjudna att föröka sig, beroende på kolonialherrens behov (globala orättvisor som idag har en fortsättning i trafficking, surrogatindustrin och fattiga som försökskaniner för experimentell födelsekontroll).

---

²⁰ Tankarna förs osökt till Varan-TVs professor Ted Borg: <https://www.youtube.com/watch?v=xfatKaGhDgg>. För övrigt är inte etnografi ett ämne utan en metod. Schmitt kanske tänker på etnologi?

²¹ Här sätter en maorikvinna ner foten mot dumheterna om att västerländska kolonistörer uppfann kön: <https://4w.pub/maori-culture-gender/>.

Schmitt ger förslag för musikundervisningen på sidan 9: "Byxroller och kontratenorer har funnits länge i europeisk klassisk musik, i Japan finns det Takarazuka. Vad säger det om hur röster kan utbildas?" En utmärkt fråga som vi kommer att ägna en hel del utrymme åt att besvara. Det är nämligen så att Schmitts exempel visar raka motsatsen till det hon tycks vilja visa (lite oklart vad, men sannolikt något i stil med att könad röst användning är flytande och flexibel och inte alls biologiskt bestämd). Såväl rollbesättningen i opera som Takarazukarevyns helkvinliga ensembler som spelar både mans- och kvinnoroller är ju helt avhängigt av kön (liksom hela fenomenet "trans", för övrigt). Få saker visar den könade kroppens möjligheter och begränsningar så tydligt som just sång.

För att börja från början består en typisk (klassisk västerländsk) kör av sopran-, alt-, tenor- och basstämmor, där de två övre stämmorna sjungs av kvinnor och de två undre av män. Detta är ingen godtycklig social konstruktion utan avhängigt av fysiologiska skillnader mellan mans- och kvinnoröster som uppstår i puberteten (och som liksom andra sekundära könskaraktistika har utrymme för överlapp och variation). Vissa kvinnor kan sjunga tenorstämman, men den ligger då i botten i stället för toppen av deras röstomfång, vilket ger en annan klang än en manlig tenor. Vissa män kan sjunga sopran- och altstämmor i falsett - hit hör de kontratenorer Schmitt nämner. Historiskt har alla stämmorna sjungits av pojkar och män på grund av att kvinnor var utestängda från att musicera offentligt såväl i kyrkan som på teaterscenen. Detta gav upphov till bruket att kastrera pojkar för att förhindra målbrottet och behålla deras höga sopranröster in i vuxen ålder.

Idag har vi återinfört det barbariska bruket att kastrera barn inom den så kallade transvården, vilket bland annat Uppdrag Granskning har uppmärksammat.²² I Sverige och flera andra europeiska länder har man nu dragit i bromsen för behandling med pubertetsblockerare, medan den transmedicinska lobbyorganisationen WPATH rusar i motsatt riktning. I deras nya riktlinjer har alla åldersgränser tagits bort och "eunuck" tas upp som en legitim könsidentitet med hänvisning till skumma internetforum där vuxna män fantiserar om att kastrera sig själva och andra.²³ Konstnären Nina Paley²⁴, gayaktivisten Mr Menno²⁵ och rapparen Francis Aaron²⁶ hör till dem som genom satir uppmärksammat fenomenet innan det plockades upp av humorprogrammet Svenska Nyheter.²⁷ För att återgå till vad kastration gör med sångrösten: om en pojkes pubertet stoppas så att adamsäpplet inte växer kan han behålla ett kvinnligt röstläge i vuxen

---

²² Se <https://www.svtplay.se/video/33313874/uppdrag-granskning/uppdrag-granskning-transbarnen>.

²³ Se <https://reduxx.info/trans-authority-cites-pedophilic-forum-reduces-age-restrictions-for-puberty-blockers-and-genital-surgeries/>.

²⁴ Paleys "The Gender Eunuchorn" parodierar "The Gender Unicorn": <https://twitter.com/ninapaley/status/1470431247956688901>.

²⁵ "The Puberty Blockers Song": https://www.youtube.com/watch?v=IS7t4od_A84.

²⁶ "Clownfish": <https://www.youtube.com/watch?v=rV-Exeal17s>.

²⁷ Ungefär halvvägs in i: <https://www.svtplay.se/video/36225197/svenska-nyheter/svenska-nyheter-sasong-10-7-okt-22-00?id=jLZ5wmg>. Observera att satiren, även om den kan uppfattas som rå, grym eller smaklös, sparkar mot en moraliskt korrupt vuxenvärld och inte mot de barn och unga som faller offer för den. Det är kännetecknande för totalitära regimer att förbjuda humor och satir som hotar makten.

ålder. Det finns till och med moderna exempel på popidoler som genomgått kemisk (pubertetsblockerare) och kirurgisk (könsoperationer) kastration enligt det så kallade "holländska protokollet".²⁸ Några fantastiska sångröster är det dock knappast frågan om, och även om så var fallet ursäktar det inte dessa etiskt tveksamma medicinska experiment ingen minderårig per definition kan ge informerats samtycke till.²⁹

Denna kemiska kastration följt av könskonträra hormoner är inte exakt samma procedur som de historiska kastratsångarna utsattes för. Dessa kastrerades kirurgiskt innan puberteten och fick klara sig bäst de kunde utan naturliga eller syntetiska hormoner. Vissa levde till hög ålder, andra överlevde inte ens operationen. Alla utvecklade inte den röst, sångteknik eller musikaliska talang som krävdes för att uppfylla syftet. Men de som blev stora sångare utmärktes av att det utvecklade struphuvudet lät dem behålla en soprans höjdtöner, samtidigt som en större resonanslåda och lungkapacitet gav en klang, röststyrka och uthållighet som kvinnliga sångare saknade. Dessa historiska kastrater stannade nämligen inte i växten utan blev ovanligt långa och med annorlunda kroppsbyggnad och proportioner än andra män.³⁰

Idag kan kvinnor tack och lov få tillgång till en gedigen musikutbildning som gör det möjligt för vissa av dem att bemästra kastratsångarnas repertoar. De operaroller som skrevs för kastratsångare kan alltså idag sjungas av (en utvald skara virtuosa) kvinnliga sopraner, mezzosopraner och altar. Detta gäller både mans- och kvinnoroller, eftersom kastratsångare under en period i den italienska operahistorien var de mest eftertraktade sångarna av alla och därför fick spela både hjältar och hjältinnor. Det fanns också ett historiskt ideal om att unga älskare skulle ha ljusa röster och vara vackra och skägglösa, vilket gjorde kastratsångarna lämpade för dessa roller. (Motsvarande traditioner finns globalt i bland annat Pekingopera, där män som spelar unga hjältar och hjältinnor sjunger i falsett.) Det finns också en möjlighet för okastrerade män som utvecklat en stark falsett, ovan nämnda kontratenorer, att sjunga denna repertoar. Många av rollerna är dock för krävande och ligger i alltför högt sopranläge för detta, och kontratenorer har inte samma klang och röstfärg som kvinnliga sopraner.

Som vi kan se handlar opera alltså extremt mycket om kön och om den mänskliga sångröstens möjligheter. En kvinna kan per definition inte bli kastratsångare eftersom en stoppad kvinnlig pubertet inte har motsvarande effekt på röstutvecklingen. Däremot kan vissa kvinnor med tillräcklig övning och talang sjunga kastratrepertoar – ett svenskt exempel är mezzosopranen Ann Hallenberg.³¹ Så kallade byxroller i opera

---

²⁸ Popartisten Kim Petras: <https://www.youtube.com/c/kimpetras/videos>.

²⁹ Dessa vetenskapliga artiklar diskuterar den minst sagt skakiga evidensen för det "holländska protokollet": <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0092623X.2022.2121238> och <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0092623X.2022.2046221>.

³⁰ Ett par exempel på snaskiga historiska romaner om kastratsångare är Anne Rices Cry to Heaven och Carl-Michael Edenborgs Mitt grymma öde.

³¹ Här sjunger hon en aria skriven för den berömda kastratsångaren Farinelli: <https://www.youtube.com/watch?v=D7-pxJKS76Q>.

utgörs till stor del av roller ursprungligen skrivna för kastratsångare, men även en del mansroller inom barock och bel canto skrivna för kvinnliga stjärnsångare. Gemensamt för dessa byxroller är just att de ligger inom ett konventionellt kvinnligt röstläge – kvinnor sjunger aldrig tenor-, bas- eller barytonroller på operascenen. Även om omfången delvis överlappar har kvinnor och män typiskt olika röstfärg i samma läge och olika styrkor och svagheter. Detta tar skickliga operakompositörer som vill låta sångarna briljera naturligtvis hänsyn till.³²

En transkvinna som vill bli operasångare och enbart kan tänka sig att spela kvinnoroller har bara ett val: att försöka sig på en karriär som kontratenor. Dock blir repertoaren ytterst begränsad då många röstmässigt lämpliga roller ur kastraterepertoaren är mansroller. Det är inte heller alla kontratenorer förunnat att ha en sopranröst som Philippe Jarousskys – de flesta klarar inte av den högre sopranrepertoaren.³³ Senare epokers mer dramatiska sopranroller skrivna för kvinnoröster kommer inte på fråga. (Hormonbehandling påverkar inte transkvinnors röstläge, däremot väljer vissa att göra kosmetisk kirurgi på struphuvudet som medför risker för rösten.³⁴) En transman som vill bli operasångare och enbart kan tänka sig att spela mansroller står inför en nästan lika begränsad repertoar av byxroller i alt- och sopranläge. Om han tar testosteron kan han glömma en sångkarriär helt och hållet. Testosteron får visserligen struphuvudet att växa och gör rösten permanent mörkare, men är associerat med en mängd röstproblem. Talrösten kan låta manlig, men röstomfånget blir ytterst begränsat och tonen ofta knarrig eller ansträngd. Det kan möjligen fungera för folkrock eller liknande, men inte för en klassisk tenor och inte heller inom musikal.³⁵

Vad gäller Takarazuka bygger ju hela konceptet på att det är kvinnor som spelar både mans- och kvinnoroller.³⁶ Det kan jämföras med andra japanska teaterformer som *noh* och *kabuki*, där män spelar alla roller. Kvinnlig könstillhörighet är alltså ett grundkrav för att kunna antas till kompaniet. Artisterna specialiserar sig sedan på antingen mans- eller kvinnoroller delvis beroende på fysiska företräden som röstläge. De flesta som spelar mansroller har dock inte några exceptionellt djupa röster av naturen, utan övar på att sjunga i lågt läge och mörka rösten.³⁷ Detta fungerar tack vare att de är uppmickade och därför hörs även i ett något svagt eller ansträngt bottenläge som inte skulle fungera i naturlig akustik. Innan mikrofonerna infördes använde mansrollerna i

---

³² För mer information om operans lesbiska dragningskraft, se Terry Castles bok *The Apparitional Lesbian* och bloggen *Queer Lorgnette*: <https://qlorgnette.wordpress.com/>.

³³ Här sjunger Jarrousky överstämman i en duett mot kontraalten Nathalie Stutzmann: https://www.youtube.com/watch?v=unb-z1KT3_c.

³⁴ Här vittnar en holländsk detransitionerare om komplikationer efter struphuvudkirurgi och ger många andra intressanta och skrämmande inblickar i den affirmativa vårdmodellens konsekvenser: <https://gender-a-wider-lens.captivate.fm/episode/99-detransitioned-damaged-by-the-dutch-protocol-teiresias>.

³⁵ Här finns ett vittnesmål från en detransitionerad ung kvinna som förlorat sin sångröst efter bara några månader på testosteron: <https://www.youtube.com/watch?v=jzw2bNRMyF8>.

³⁶ Se <https://kageki.hankyu.co.jp/english/index.html>.

³⁷ Videorna på kompaniets kanal kan ge en uppfattning som röstproduktionen: <https://www.youtube.com/user/TRCOfficialchannel>.

Takarazuka en mer "kvinnlig" röstproduktion i högre läge för att kunna höras i teatern (vilket är samma logik som för opera och annan klassisk sång som framförs utan förstärkning).³⁸ Transpersoner är per definition uteslutna från Takarazuka, eftersom kompaniet enbart rekryterar "unga damer" från 15 till 18 år och strikt kontrollerar deras image. Det är en hierarkisk och kollektivistisk tillvaro utan utrymme för politiserade personliga identiteter. Även i mindre rigida teatermiljöer än Takarazuka är en professionell sång- och danskarriär fysiskt krävande och därför svårförenlig med livslång hormonbehandling och upprepade operationer.

Sammanfattningsvis är det en utmärkt idé att låta svenska skolelever få bekanta sig med opera och Takarazuka, liksom med andra konstformer och kulturuttryck. Om det dessutom kan avskräcka någon ung människa med artistdrömmar från att förstöra sin kropp och röst genom medicinsk transition, desto bättre!

---

³⁸ För den som vill veta mer om sång- och skådespelarstil i Takarazuka jämfört med opera finns denna forskningsartikel: <https://doi.org/10.1017/S0954586722000076>.